

În atenția:

Domnului Toma Florin Petcu, Ministrul Energiei

Mihai Tudose, Ministrul Economiei

Domnului Nicolae Havrileț, Președinte ANRE

Domnului Cosmin Ghiță, Consilier pe probleme de energie al Primului-ministru

Stimați Domni,

Vă înaintăm în cele ce urmează recomandările Camerei de Comerț Americane în România (AmCham România) pentru îmbunătățirea sectorului energiei electrice în România.

România a adoptat un plan de liberalizare a pieței (cu amanuntul – de retail) de energie electrică începând cu anul 2012. Acest plan a fost finalizat cu succes în ceea ce privește consumatorii non-casnici, iar procesul este în curs de finalizare și în ceea ce privește clienții casnici. Tendința descendentă actuală, în ceea ce privește nivelul prețurilor la energia electrică înregistrată, atât pe piața regională cât și pe cea europeană vine în sprijinul acestui proces, la fel și intrarea pe piață a unor noi furnizori care oferă prețuri competitive, precum și creșterea concurenței pe piețele interne urmare a punerii în funcțiune a unor noi capacități de generare a energiei electrice. Toate companiile europene de utilități se confruntă cu aceleași probleme și anume: prețurile pentru energia electrică se află în Europa de Vest la cele mai mici niveluri istorice, iar interconectivitatea sporită a rețelelor îi ajută pe consumatorii europeni mai mult decât oricând să beneficieze de aceste niveluri reduse ale prețurilor. Însă, această evoluție, în anumite cazuri are un efect direct asupra producătorilor domestici care trebuie să se adapteze la noile realități de piață. Ca atare, companiile de utilități se concentrează tot mai mult asupra activităților care țin de rețele și se pregătesc pentru procesul de descentralizare, decarbonare și creșterea nivelului de digitalizare.

Cu toate acestea, consumatorii români nu beneficiază încă pe deplin de efectele concurenței în sectorul energetic.

Existența unor prețuri de referință este importantă atât pentru clienții non-casnici, cât și pentru cei casnici în contextul procesului de liberalizare. Existența unei piețe funcționale ajută concurența pe segmentul de retail prin efectul de stimulare a intrării de noi jucători pe piață, cât și prin intermediul creșterii transparenței în companiile deținute de stat. De aceea, considerăm că România ar trebui să consolideze în continuare piețele en-gros de energie electrică.

Modificările constante aduse cadrului legislativ privind activitățile reglementate și schemele suport, fac companiile mai reticente în luarea unor decizii de investiții; de aceea, recomandăm ca atunci când se adoptă decizii cu potențial efect negativ asupra jucătorilor de pe piață, să se realizeze studii de impact și să se organizeze dezbateri publice. Pe măsură ce domeniul energiei electrice se modifică constant prin utilizarea tehnologiilor noi și inteligente, legislația ar trebui să stimuleze inovarea și implementarea acestor noi tehnologii.

AmCham România propune o serie de măsuri care în opinia sa ar contribui la consolidarea funcționării pieței românești de energie electrică, în beneficiul consumatorilor, dar și al participanților la piață.

1. Lichiditatea pieței en-gros și prețurile de referință relevante

Începând cu anul 2012, după intrarea în vigoare a Legii nr. 123/2012 privind energia electrică și gazele naturale, lichiditatea de pe piețele operate de OPCOM a crescut pe toate platformele. Lichiditatea crescută a

condus la o mai mare recunoaștere a prețurilor de pe piețele OPCOM ca prețuri de referință relevante, capabile să stabilească semnale de preț și să asigure transparența adecvată a tranzacțiilor.

AmCham România consideră că lichiditatea și prețurile de referință relevante sunt condiții obligatorii pentru piața energiei electrice, iar aceste obiective pot fi îndeplinite de către autoritățile competente concomitent cu asigurarea unei flexibilități crescute a tranzacțiilor în linie cu nevoile producătorilor și consumatorilor.

În deplină concordanță cu principiile Uniunii Europene privind libera circulație a mărfurilor, capitalurilor și persoanelor, jucătorilor de pe piața de energie electrică ar trebui să li se permită să tranzacționeze energia electrică în mod liber, fără restricții. Mai mult, transparența tranzacțiilor este un obiectiv ce trebuie atins pentru creșterea eficienței pieței și considerăm că ANRE ar trebui să publice prețurile medii lunare relevante și cantitățile pentru fiecare tip de produs standard existent pe piață.

2. Legislație clară care să reglementeze activitatea de export a companiilor producătoare de energie electrică

Interpretări neunitare ale prevederilor legale incluse în Legea nr. 123/2012 privind energia electrică și gazele naturale au făcut ca producătorii de energie electrică să nu poată beneficia de creșterea exporturilor de energie electrică în ultimii trei ani. Niciuna dintre companiile românești producătoare de energie electrică nu exportă direct electricitate către țările vecine. De aceea, aceste companii nu sunt în măsură să participe pe piețele specifice din regiune așa cum o face orice altă companie europeană sau orice alt trader din România. Astfel, producătorii români sunt constrânși și limitați în comparație cu alți producători în posibilitățile lor de a-și optimiza veniturile sau strategiile de tranzacționare.

AmCham România consideră că orice obstacol de reglementare ar trebui să fie eliminat, legislația ar trebui să fie clarificată pentru a permite producătorilor din România intrarea pe piețele externe specifice, într-o manieră cât mai coerentă. Astfel este evitată impunerea unor structuri inutile și costisitoare (de exemplu, crearea unor noi entități de tranzacționare). Tratatul UE permite exportul în toate statele membre UE și, prin urmare, autoritățile române ar trebui să garanteze aplicarea corespunzătoare a acestor prevederi.

3. Piața de derivate

O piață a derivatelor, dezvoltată la nivel local, ar facilita optimizarea portofoliilor pe termen mediu și lung pentru toți participanții de pe piață și ar permite dezvoltarea în timp util a unor strategii de protejare împotriva riscurilor. Pentru ca România să își poată consolida rolul regional în piața energiei, dezvoltarea unei piețe a produselor derivate este necesară la fel cum este necesară și o abordare strategică în acest sens. Dacă România nu va întreprinde pași în direcția dezvoltării unei piețe a derivatelor, oportunitatea va fi preluată de către alte burse de energie.

4. Creșterea transparenței în ceea ce privește companiile de stat

Peste 80% din sectorul producției de energie electrică este în continuare reprezentat de companii care fie aparțin statului, fie sunt controlate de către stat. În consecință, un sistem de guvernare corporativă și o conduită de piață adecvată sunt elemente cheie pentru asigurarea unei activități de producție și a unei piețe en-gros de electricitate eficiente.

AmCham România consideră că principalul criteriu de desemnare a consiliilor de administrație și a managementului executiv este experiența relevantă necesară pentru îndeplinirea cu succes a strategiilor companiilor. Este necesar ca nominalizările pentru pozițiile de membru în consiliile de administrație să fie independente și făcute într-un mod responsabil, în deplină conformitate cu prevederile celui de-al Treilea Pachet Legislativ în domeniul Energiei (Third Energy Package). De asemenea, este recomandat ca membrii consiliilor să fie remunerați în conformitate cu nivelul de remunerație din sectorul privat. Companiile deținute de stat trebuie să se concentreze pe creșterea eficienței, dar și pe îmbunătățirea standardelor de performanță. Principalul obiectiv al managementului trebuie să fie crearea de valoare pentru toți acționarii.

Guvernanța corporativă adecvată, ca și transparența, pot fi realizate de asemenea prin intermediul listării companiilor pe bursa de valori, având în vedere și faptul că statul român a finalizat cu succes listarea unor companii de stat, printre care Nuclearelectrica, Electrica și Romgaz.

În acest context, nu vedem niciun motiv pentru care procesul de listare pe bursă să nu continue, dar recunoaștem faptul că Guvernul României are dreptul suveran de a alege cel mai bun mod privind atingerea obiectivelor sale.

5. Îmbunătățirea monitorizării pieței, aplicarea și competențele de sancționare ale ANRE și ale Consiliului Concurenței

În toamna anului trecut, Regulamentul privind Integritatea Pieței En-Gross de Energie și Transparența (REMIT) a fost pus în aplicare, în timp ce atribuțiile de supraveghere au fost încredințate Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare în Domeniul Energetic (ACER) și Agențiilor Naționale de Reglementare competente. Toate contractele cu livrare fizică și financiară privind energia electrică și gazele naturale, având ca obiect livrările de pe teritoriul Uniunii Europene, trebuie raportate de toți participanții din piață, în timp ce alte prevederi ale pachetului legislativ se concentrează pe publicarea informațiilor privilegiate, interzicerea tranzacțiilor pe baza informațiilor privilegiate și a abuzului de piață. Aplicarea și sancționarea nerespectării prevederilor legale cad în sarcina ANRE, în calitate de autoritate locală competentă.

AmCham România consideră că monitorizarea piețelor en-gros și de retail trebuie îmbunătățită și consolidată, iar operatorul pieței, OPCOM, ar trebui să publice tranzacțiile realizate în afara prețurilor de referință de pe platformele administrate. Mai mult, recomandăm ca rezultatele de pe alte platforme electronice, precum Bursa Română de Mărfuri (BRM) și Platforma Electronică a Licitățiilor Publice (SEAP) să fie monitorizate cu atenție.

Este necesară îmbunătățirea colaborării dintre ANRE, Consiliul Concurenței și alte autorități competente, prin mijloace care pot include noi acte legislative și/sau instrumente dacă este necesar. Competențele de implementare și sancționare ale ANRE privind REMIT trebuie implementate în cel mai scurt timp posibil, în spiritul recomandărilor ACER care a elaborat o serie de orientări (fără caracter obligatoriu) și care a pus la dispoziție informații și instrumente care să ajute participanții de pe piață să își îndeplinească noile obligații în conformitate cu REMIT. În acest sens, participanților trebuie să li se pună la dispoziție un set clar de reguli de conduită. Rapoartele de investigație și sancțiuni trebuie făcute publice pentru a îmbunătăți conduita de piață a participanților, dar și pentru a-i ajuta în elaborarea unor strategii și proceduri interne, astfel încât să evite sancțiuni posibile, pe viitor.

6. Siguranța (sau securitatea) sistemului. Promovarea mecanismelor de piață pentru a rezolva problemele de securitate ale sistemului

Ca parte a strategiei sale pentru o piață europeană unică, Comisia Europeană își propune să faciliteze creșterea capacităților de interconexiune dintre statele membre, atât prin construirea de noi linii de transport, cât și prin consolidarea liniilor interne de lângă granițe. Exporturile de electricitate ale României au atins cote maxime în ultimii doi ani, ajungând la 7 TWh pe an, respectiv 12% din consumul național. Capacitatea de interconectare actuală poate fi utilizată mai eficient. De exemplu, cu doar o linie de transport energie electrică între România și Serbia, capacitatea de transport dintre țări, care poate fi folosită pentru exportul în Serbia, este de până la 600 MW, în timp ce cu patru linii de transport spre Bulgaria pot fi exportate doar până la 300 MW. O entitate centralizată care să realizeze calcule cu privire la capacitățile de transfer între țări este o opțiune pe termen lung (așa cum este recomandat și de către Comisia Europeană), în timp ce pe termen scurt, o opțiune este colaborarea cu alte state membre într-un plan comun de dezvoltare a rețelelor.

Stabilirea unei piețe de echilibrare funcționale, o obligație întărită prin al Treilea Pachet Legislativ în Domeniul Energiei cere, de asemenea, integrarea pârghiilor pe segmentul cererii (Demand Side Response), oferirea posibilității consumatorilor industriali să scadă producția pentru perioade scurte de timp printr-o

motivare adecvată, ajutând sistemul energetic din România să se echilibreze în condiții extreme de piață. Deși noțiunea de consumator dispecerizabil a fost integrată în codul comercial al pieței en-gross, detaliile tehnice și comerciale nu au fost niciodată implementate, iar ca o consecință niciun consumator dispecerizabil nu participă la piață, nici măcar centralele cu acumulare prin pompare hidro construite să consume electricitate în condițiile în care există surplus de electricitate.

7. Găsirea unui echilibru potrivit pe termen mediu cu privire la un sistem de stimulare pentru construirea de noi capacități de producție. Implementarea în avans a pieței regionale de echilibrare

Investițiile în noi capacități de producție sau în reabilitarea celor existente devin mai puțin probabile într-o piață cu un puternic trend de scădere. Evoluția recentă a prețului electricității în Europa ar trebui cel puțin să deschidă discuțiile despre soluțiile care pot fi găsite de acum înainte pentru a asigura un echilibru între investițiile viitoare și cererea de energie.

Prețurile serviciilor de sistem trebuie să reflecte lipsa rezervelor în sistem. Ministerul Energiei și ANRE trebuie să sisteze alocarea directă de cantități reglementate la prețuri reglementate pentru serviciile de sistem către companiile controlate de către stat ca o modalitate de a le acoperi parțial costurile fixe. Actualul mecanism de piață pentru serviciile de sistem trebuie folosit pentru a pune la dispoziția Transelectrica cel mai mic preț posibil pentru rezerva din piață, consumatorul final fiind cel care plătește acest preț.

Având în vedere Codul de Echilibrare a Rețelei (Network Balancing Code) care este în curs de redactare de către European Network of Transmission System Operators (ENTSO-E) și este așteptat să intre în vigoare în 2018, o implementare în avans a zonelor de echilibrare regională pentru rezervele secundare, netting-ul dezechilibrelor, rezerve de restaurare a frecvenței și rezerve de înlocuire ar putea fi de importanță pentru România.

România poate avea un rol important în regiune legat de zona de echilibrare coordonată, în cazul în care legislația secundară este actualizată acum pentru a putea avea o implementare în avans. Acest pas inițial este așteptat a fi urmat mai târziu de o fuziune totală a zonelor de echilibrare coordonată la nivel pan European.

În viziunea AmCham România, o piață de echilibrare regională, în care România va fi parte, va facilita integrarea producătorilor de energie din surse regenerabile și va crește eficiența piețelor en-gross de energie electrică cu impact pozitiv asupra bunăstării sociale.

8. Un cadru de reglementare predictibil pentru operatorii de rețea

Operatorii de rețea sunt entități reglementate care își acoperă costurile din venituri reglementate, venituri care sunt colectate prin tarife de rețea. Reglementările eficiente și sustenabile pe termen lung au rolul de a găsi un echilibru între accesibilitatea pentru consumatori, calitatea serviciilor și un cadru stabil pentru companiile care operează rețelele.

Frecvențele modificări ale reglementărilor limitează predictibilitatea și afectează comportamentul companiilor de transport și distribuție. Pentru o piață funcțională, predictibilitatea este un element esențial și autoritățile române trebuie să asigure acest lucru.

Abilitatea distribuitorilor de electricitate de a monitoriza fluxurile de electricitate în rețea devine din ce în ce mai importantă odată cu dezvoltarea energiei regenerabile și așteptata penetrare a mobilității electrice. Testarea și explorarea tehnologiilor smart grid în automatizarea și comunicarea rețelei, smart metering, managementul cererii, unitățile de producție virtuale și soluțiile pentru mobilitatea electrică presupun reglementări în favoarea creșterii inovației.

Contoarele inteligente ajută clienții să înțeleagă mai bine comportamentul lor de consum și fac modificările de tarife mai ușoare. Un mediu de reglementare stabil, pentru o durată mai extinsă decât o perioadă de reglementare, este necesar pentru finanțarea unor proiecte de o asemenea anvergură.

9. Liberalizarea

Pornind de la scăderea prețurilor pe piața en-gross și de reducerea TVA, prețurile finale plătite de către companii și consumatorii casnici au scăzut ușor ca efect al procesului de liberalizare. Astăzi, companiile pot oferi prețuri mai bune clienților casnici. Tarifele la electricitate, drepturile și obligațiile nu sunt ușor de înțeles și drept urmare ANRE trebuie să își sporească rolul de a promova reguli de comunicare, de a proteja clienții de oferte comerciale care induc în eroare și de a asigura un cadru echitabil de manifestare a concurenței între furnizorii de electricitate.

În baza celui de-al Treilea Pachet Legislativ în domeniul Energiei, fiecare stat membru trebuie să definească conceptul de consumator vulnerabil și să ia măsuri adecvate de protecție socială pentru asigurarea furnizării necesarului de electricitate către aceștia, reflectând caracteristicile naționale și îndeplinind obligațiile cu privire la asigurarea serviciului universal. Un studiu recent al Comisiei Europene a revizuit definiția vulnerabilității, prezentând factorii care influențează vulnerabilitatea, personali și demografici, de comportament, legați de piață, cu privire la acces și de conjunctură. O recomandare importantă este ca “vulnerabilitatea” să se refere la o parte mică din populație. Prețurile de piață ale energiei electrice trebuie să reflecte costul, iar consumul consumatorilor vulnerabili trebuie să fie suportat doar prin ajutoare sociale directe.

10. Creșterea transparenței pieței și îmbunătățirea raportării

AmCham România recomandă ca OPCOM să îmbunătățească transparența pieței prin publicarea zilnică pentru fiecare produs standard a prețului de referință forward, de exemplu prin publicarea prețurilor de referință forward privind energia electrică cu termen de livrare în următoarele săptămâni, luni, trimestre și ani calendaristici viitori pentru produsele cu livrare în bază, vârf și în afara vârfului.

Acest lucru ar permite companiilor să analizeze propria performanță zilnică, raportându-se la prețul de referință al pieței. Mai mult, ar permite autorităților să identifice cu ușurință tranzacțiile neconforme cu prețurile pieței și ar permite consumatorilor să compare cu ușurință prețurile de retail cu cele de pe piața en-gross.

De asemenea, considerăm că ANRE ar trebui să publice lunar sau trimestrial rapoarte de monitorizare a activității companiilor de distribuție și a calității serviciilor acestora. De asemenea, ANRE ar trebui să publice lunar datele de piață obținute de la EMFIP și ACER.

Furnizorii au nevoie de mai multe informații în etapa de liberalizare a pieței pentru a-și putea ajusta și adapta strategiile comerciale. De asemenea, recomandăm publicarea de către ANRE în timp util a unui set complet de informații referitoare la clienții care și-au schimbat furnizorul.

11. Bancabilitatea proiectelor de energie

În evaluarea profitabilității bancare a unui proiect, instituțiile financiare analizează capacitatea activelor finanțate de a rambursa creditele. Prin urmare, una dintre cele mai importante premise în acordarea unei finanțări pe termen lung este predictibilitatea fluxurilor de numerar preconizate.

În cazul în care aceste fluxuri se bazează pe un sistem de stimulente acordat de către stat, investitorii și instituțiile financiare ar trebui să se bazeze pe încrederea în aceste sisteme, și nu pe regulile generale ale pieței. Prin urmare, este necesar să existe de un cadru de reglementare aplicabil clar, precis, stabil și previzibil, cu respectarea așa numitului principiu al “bunicului” (“Grandfather principle”), astfel încât investitorii și instituțiile financiare să fie în măsură să facă estimări și prognoze sustenabile, într-un mediu economic și politic stabil, ceea ce va conduce la o dezvoltare eficientă a economiei.

Din aceste motive, credem cu tărie că, înainte de adoptarea și modificarea legislației relevante, sunt necesare studii de impact, pregătite și validate prin dezbateri publice adecvate.

Modificările legislative făcute fără o documentare prealabilă pot avea efecte negative majore asupra tuturor sectoarelor și activităților de pe piață.

De asemenea, sprijinim introducerea unor proceduri de salvagardare, în conformitate cu prevederile europene, pentru păstrarea competitivității economiei locale și pentru a proteja toate sectoarele economiei în fața unor evenimente și situații neprevăzute, cum ar fi distorsiuni concurențiale induse de taxe, impozite și/sau scheme de sprijin, bule speculative, vârfuri ale cheltuielilor publice.

Un alt aspect important constă în instrumentele pe care piața le oferă pentru îmbunătățirea stabilității și predictibilității fluxurilor de numerar, care vor fi disponibile la momentul acordării finanțării, înainte ca un proiect să devină operațional. În acest sens, este necesar ca investitorii să aibă posibilitatea de a încheia acorduri/contracte bilaterale, în faza pregătitoare a unui proiect, fără restricții, așa cum am menționat și la punctul 1 al prezentului document.

12. Stocarea de energie

Stocarea energiei electrice poate asigura o mai mare flexibilitate și un echilibru crescut al sistemului energetic, oferind o alternativă de acumulare energiei produse pe baza resurselor regenerabile intermitente. De asemenea, aceasta poate îmbunătăți managementul rețelelor de distribuție (prin reducerea costurilor și creșterea eficienței acestora), poate contribui la îmbunătățirea siguranței și eficienței transportului și distribuției energiei electrice, la stabilizarea prețurilor pe piața de energie electrică, asigurând în același timp și securitatea furnizării de energie electrică. În întreaga lume sunt căutate și analizate noi soluții. În acest sens, AmCham România consideră necesar ca domeniul cercetării și dezvoltării (R&D), dar și evoluțiile tehnologice privind stocarea energiei electrice să fie luate în considerare de către sistemul energetic românesc și de cadrul de reglementare al activității.

13. Directiva privind combustibilii alternativi

În conformitate cu prevederile Directivei privind combustibilii alternativi 2014/94/UE, care urmărește dezvoltarea și pregătirea pieței pentru combustibilii alternativi, România trebuia să prezinte până la jumătatea lunii noiembrie 2016 planul său național. Considerăm că acest aspect este un important pas înainte, contribuind la reducerea emisiilor de carbon, cu impact semnificativ asupra principalelor sectoare ale economiei românești. AmCham România solicită autorităților competente să organizeze consultări și dezbateri publice cu privire la acest plan național, astfel încât toate părțile interesate să poată contribui.

Vă rugăm să aveți amabilitatea de a ne acorda întâlniri în cadrul cărora să discutăm recomandările enunțate în acest document și împreună să identificăm cele mai bune soluții pentru România. Pentru stabilirea întâlnirilor vă stăm la dispoziție prin Letiția Pupăzeanu lpupazeanu@amcham.ro, 021 312 48 34, 0748 11 39 36.

Cu stimă,

Marius Perșinaru
Președinte Comitet Energie
AmCham România

Camera de Comerț Americană în România (AmCham România) este cea mai reprezentativă asociație profesională de afaceri, înființată în anul 1993 de un grup de companii americane, dar care reunește în prezent peste 400 de companii americane, internaționale și locale.

Acestea au cumulat investiții totale de peste 20 miliarde dolari, generând în jur de 250.000 de locuri de muncă.

AmCham România este ferm angajată în facilitarea unui dialog deschis între comunitatea de afaceri și autoritățile centrale, promovând soluții și priorități pentru îmbunătățirea mediului de afaceri și creșterea competitivității economice a României în plan regional și european.

AmCham Romania este membră a U.S. Chamber of Commerce și a rețelei europene AmChams in Europe.
www.amcham.ro / amcham@amcham.ro